

რიცხვის გამოხატვის ტიპოლოგიური მიმართებანი რუსულ და ქართულ
ანდაზებში

მანანა ღამბაშიძე

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

Gambashidze.manana@gmail.com

<https://doi.org/10.52340/lac.2022.819>

რიცხვითი სახელი - ზოგადად თავისებური მეტყველების ნაწილია, იმდენად, რამდენადაც ამა თუ იმ სიტყვის რიცხვით სახელებთან კუთვნილებას, ლინგვისტიკი ფორმალობად თვლიან, რომელიც დაფუძნებულია სემანტიკაზე და არა გრამატიკაზე. ასე მაგალითად, ლ. ბულანინის აზრით, (*Буланин Л.Л., 1976:83*) ფართო გაგებით რიცხვით სახელებად ითვლება სიტყვები, რომლებიც აღნიშნავენ საგანთა რაოდენობას. ვიწრო გაგებით რიცხვით სახელებს მიეკუთვნება მხოლოდ **რაოდენობითი** რიცხვითი სახელები, **რიგობითები** – ზედსართავ სახელებს განეკუთვნებიან. იგი თვლის, რომ *много, мало, немного, немало* – რაოდენობითი ზმნიზედებია (*количественные наречия*). რუსულ ენათმეცნიერებაში ცნობილია, რომ ვ. ვინოგრადოვი რიგობით რიცხვით სახელებს კუთვნილებითი ზედსართავი სახელების რიგს მიაკუთვნებს (*Виноградов В.В. 1972: 236*).

თავისებური განმარტებები აქვთ ამ საკითხის შესახებ ცნობილ ლინგვისტებს: მ. ლომონოსოვს (*Ломоносов В.*), ა. ვოსტოკოვს (*Востоков А.*), გ. პავსკის (*Павский Г.*), ი. დავიდოვს (*Давыдов И.*), ს. ამბაკუმოვს (*Амбакумов С.*), ლ. შერბას (*Щерба Л.*). მაგალითად რიცხვითი სახელი "один" ვ. ვინოგრადოვის აზრით „ნაცვალსახელური ზედსართავია“ (*местоименное прилагательное*). რ. ოვანესოვი, ვ. სიდოროვი (*Аванесов Р.И., Сидоров В.Н. 1945*) საერთოდ თვლიან, რომ „მიმართებითი ზედსართავი სახელია“ (*относительное прилагательное*) და ა.შ.

ზოგიერთი რიცხვითი სახელის გარშემო ლინგვისტთა შორის აზრთა სხვადასხვაობა ჩვენი კვლევის შედეგებში რომ არ ასახულიყო, ძირითადად დავეყრდენით აკადემიური გრამატიკების განმარტებებს ორივე ენაში. ხაზგასმით აღვნიშნავთ, რომ ამ კუთხით ანდაზების განხილვა ჩვენი შემდგომი კვლევის საგანია.

რიცხვითი სახელი, ზოგადად, ყველა ხალხის ზღაპრებში საკრალური დატვირთვის მატარებელია და ხშირადც გამოიყენება არა მხოლოდ ტექსტში არამედ, თავად სათაურებშიც. მაგალითად: რუსული ზღაპრები «Четыре желания», «Семь подземных

королей», «Два Ивана»... ქართული - „ასფურცელა“..., უცხოური ზღაპრები: „ოთხი ძმის თავგადასავალი“, „ფიფქია და შვიდი ჟუჯა“, „სამი ფორთოხალი“, „ალი ბაბა და ორმოცი ყაჩაღი“ და ა.შ. საინტერესოა ამ კუთხით ქართულ და რუსულ ანდაზაში რიცხვითი სახელების გამოხატვის, მათი სიხშირის და სემანტიკური კონოტაციის მაჩვენებლის აღწერა.

კვლევის მეთოდები: სტატისტიკური , ანალიზის , აღწერითი მეთოდები.

მსჯელობა. ანდაზა - ხალხური სიბრძნის გამოხატულება, მისი საგანძურის უნიკალური ნიმუში, როგორც გრამატიკულად დასრულებული წინადადება ტიპოლოგიური კვლევისათვის საინტერესო მასალას წარმოადგენს. ამიტომაც, მიზნად გავისახეთ რიცხვითი სახელების ანდაზებში პროდუქტიულობის ჭრილში განხილვა .

რიცხვითი სახელები როგორც რუსულ, ასევე ქართულ ენაში აღნიშნავენ განყენებულ რიცხვს, რაოდენობას, რიგობითობას, ან საგნების ნაწილს. თუმცა, მათი მორფო-სინტაქსური ფუნქცია მნიშვნელოვნად განსხვავდება ერთმანეთისაგან, რაც გამომდინარეობს რუსული და ქართული ენების სხვადასხვა ჯგუფის ენების კუთვნილებიდან. რაც შეეხება სემანტიკურ დატვირთვას, სხვადასხვა რიცხვითი სახელის აქტიურობა ორივე ენის პარემიებში საინტერესო სურათს გვიჩვენებს. „რიცხვითი სახელის ენობრივ არსს უფრო ზუსტად გამოხატავს **რაოდენობითი** რიცხვითი სახელი, რამდენადაც ის საგანთა თვლად სინამდვილეს შეესატყვისება“ (ა.არაბული, 2011:156).

ზოგადად რიცხვითი სახელს თუ მორფო-სინტაქსურ ჭრილში განვიხილავთ, ჩანს რომ ერთი და იგივე რიცხვითი სახელი წინადადების სხვადასხვა წევრად გვევლინება. ქართული ენისათვის გრამატიკული სქესის კატეგორია უცხოა, ამ მხრივ, რიცხვითი სახელი „ერთი“ განსხვავდება რუსულისგან. „რუსული სიტყვა один თვლისას (ყველა სქესში, სახ.ბრ.) და შედგენილ რიცხვით სახელებში (სახ. ბრუნვის ყველა ფორმაში) ითავსებს რაოდენობითი რიცხვითი სახელის ფუნქციასთან ერთად ზედსართავის ფორმალურ ნიშნებს“ (AI, 1980: 575). ორივე ენაში ცნობილია, რომ რაოდენობითი და რიგობითი რიცხვითი სახელი წინადადებაში გამოიყენება განსაზღვრებად, ზოგჯერ შეიძლება იყოს ქვემდებარე, დამატება ან შედგენილი შემასმენელის სახელადი ნაწილი. ანდაზის მაგალითებში «один» სინტაქსურად ქვემდებარეა: Один и в каше загниёт. Одному и у каши неспорю. Один в поле не воин. Один одного стоит; ერთი იცინის , თავის თავს დასცინის. ლექსემა **одни** (მრავლ.რიცხვი სიტყვისა один), რუსულ გრამატიკაში, კონტექსტის მიხედვით შეიძლება რიცხვითი სახელიც იყოს, ნაცვალსახელიც და ნაწილაკიც. Из одного места, да не **одни** вести. Барыш с накладом в одних сапожках ходят. Из одних яслей, да не **одни** басни. მოცემულ მაგალითებში საუბარია არა თვლად რიცხვზე, არამედ „ერთი“ «один»(მრ.რ.- **одни**) შეესაბამება ლექსემების „მხოლოდ“ „მარტო“ «лишь», «только», «только лишь» მნიშვნელობას: Наши барыши – **одни** медные гроши. Это **одни** заповки, а послушаем подголосков да выносного. ქართული ექვივალენტი ანდაზაში: „მარტო (იგულისხმება „ერთი“) კაცი ჭამაშიაც ბრალიაო“. აღვნიშნავთ, რომ ამ სახის მაგალითები ორივე ენის ანდაზებში რამდენიმე ერთეულით განისაზღვრა. ძირითადად მოიძებნა ანდაზები, სადაც რიცხვითი სახელი არსებით სახელს ახლავს როგორც მისი მსაზღვრელი

წევრი: Одна кудря стоит рубля, другая тысячи. Одному началу один и конец. Знай одно ремесло, да блюди, чтоб хмелем не проросло. Из одного дерева икона и лопата. В одну руку всего не загребёшь. ამ სიღარიბეს ერთი სიმდიდრე მოსდევს და ამ სიმდიდრეს – ერთი სიღარიბე. ერთი მულის ტყავმა ცხრა რძალი დაიტანაო. ერთმა პილწმა თავგმა ასკოკიანი ქვევრი წაპილწაო. ერთი კარი რომ მოიხურება, მეორე გაიღებაო. ერთი მერცხლის ჭიკჭიკი გაზაფხულს ვერ მოიყვანსო. ერთ ქარქაშში ორი ხმალი არ ჩაიდებაო. ერთი ალილუია მღვდელსაც შეეშლებაო. ერთი დრო არავის შერჩებაო. ერთი თხილის გული ცხრა მძამ გაიყო. ქართულში, სალაპარაკო ენაში, „ერთი“ გამოიყენება შორისდებულის მნიშვნელობითაც, რომელიც გამოხატავს მოწოდებას, თხოვნას, მუქარას, მაგალითად ანდაზაში: ადამიანის პირი ხახვის ფურცელზე თხელია, მაგრამ თუ ერთი გაიხა, კამეჩის ტყავზე უფრო გასქელდება. ამ სახის ანდაზა, მხოლოდ ერთი მაგალითია, მაგრამ ზოგადად, რიცხვითი სახელი „ერთი“-«один» ორივეენოვან ანდაზებში სხვა რიცხვითი სახელებისაგან განსხვავებით, უფრო მეტი სიხშირით გვხვდება. ქართულში „რიგობითი რიცხვითი სახელი იწარმოება რაოდენობითი რიცხვითი სახელისაგან მე - ე კონფიქსის დამატებით“ (ა.არაბული, 2011:156) : ერთი ღვთისავენ, მეორე- ეშმაკისვენ. ერთი კარი რომ მოიხურება, მეორე გაიღებაო. ადამიანის დაბადება პირველი დღეა, ქორწინება - მეორე და სიკვდილი - მესამე. რუსულში რიგობითი რიცხვითი სახელები თანაფარდობაშია მსგავსფუძიან რაოდენობით სახელებთან და მათგან უსუფიქსო წესით იწარმოებიან - Двое дерутся, третий не суйся. Девятый вал роковой. მსგავსი მაგალითები ორივეენოვან ანდაზებში რამდენიმე ერთეულით განისაზღვრა. У него рожа по шестую пуговицу вытянулась. რიგობითი რიცხვით სახელი «шестую» თანდებულთან «по» ე.წ. **დისტრიბუტურული** რიცხვით სახელების ჯგუფს მიეკუთვნება და არსებით სახელს კი არ ეთანხმება, არამედ მართავს (AG, 1980: 581).

ორივე ენაში რიცხვითი სახელი სხვა მეტყველების ნაწილისაგან ვერ წარმოიქმნება, სამაგიეროდ რიცხვითი სახელისაგან შეიძლება მივიღოთ არსებითი, ზედსართავი, ზმნა, ზმნიზედა одинаковый, однажды, двоюродный,... -ერთი -ერთობა (არსებითი), ერთნაირი, ერთფერი, ერთგული (ზედსართავი); ერთდება (ზმნა), ერთგზის, ერთგან (ზმნიზედა). გამონაკლისია მხოლოდ „პირველი“. „პირველი“ ერთი შეხედვით ძალიან გავს რუსულ «Первый» -ს, მაგრამ ა.შანიძის აზრით, „მას საფუძვლად უდევს ქართული სიტყვა **პირი**. „პირველი“ ნიშნავს პირიკენ მდგომს, წინ მდგომს“ (ა.შანიძე, 1978). ცნობილია, რომ რუსულ ენაში სიტყვა «первый» გაჩნდა XI საუკუნეში. რიგ შემთხვევებში ორივე ენაში სემანტიკური კონოტაციით მხოლოდ **პირველი**, **первый** კი არაა სათვალავით, არამედ, „საუკეთესო“, „მთავარი“ მაგალითად „მგზავრობა პირველი კლასით (საუკეთესო)“, „პირველი სტუდენტი (საუკეთესო)“...«лучший», «главный», «начальный», «старший» «единственный». საკვლევი ენების პარემიებში ამგვარი კონოტაციის მქონე ანდაზების მოძიება არ იქნა შესაძლებელი. რიგობითი რიცხვითი სახელები რუსულში თავისი მორფოლოგიური და სინტაქსური მახასიათებლებით წინადადებაში ატრიბუტული ზედსართავის მსგავსია. „რიცხვითი სახელი, ზოგადი შინაარსითა და ენობრივი დანიშნულებით ატრიბუტთა კლასს მიეკუთვნება; ამიტომაც, მისი ფორმაწარმოებაც და სინტაგმატური უნარიც ძირითადად

თავსდება იმ თავისებურებებში, რაც ზედსართავი სახელისათვის არის დამახასიათებელი“ (ა.არაბული, 2011:156). მოიძიებულ ანდაზებში არსებით სახელთან პრეპოზიციამი მდგომი რიცხვითი სახელი «Первый» მსაზღვრელის ფუნქციაში: Первую песенку зардевшись спеть. Первых щенят за забор. Первый звон – чертям разгон. Первую песенку зардевшись спеть. Первому дураку не верь. ასევეა მაგალითად ქართულ ანდაზებში: ბრმათა შორის ცალთვალო, არს პირველი სარდალიო. პირველი ხელი ეშმაკისაო. ადამიანის დაბადება პირველი დღეა, ქორწინება - მეორე და სიკვდილი მესამეო. წინა პირველმა რომ იცოდეს მეორე მოლაპარაკე რას უპასუხებს, ჩუმად იქნებოდაო. ამ უკანასკნელ მაგალითში კი, რიცხვითი სახელი „პირველმა“, სინტაქსური მახასიათებლით ქვემდებარის როლშიც გვევლინება.

რაც შეეხება დანარჩენ რიცხვის აღმნიშვნელ სახელებს რუსულ და ქართულ ანდაზებში, მათი პროდუქტიულობა პროცენტულად უკეთესად აისახება შემდეგ ცხრილში:

რიცხვითი სახელი	რუსული ანდაზა	ქართული ანდაზა
ერთი	20%	20%
ორი	7%	10%
სამი	5%	14%
ოთხი	2%	2%
ხუთი	3%	3%
ექვსი	2%	2%
შვიდი	7%	3%
რვა	2%	2%
ცხრა	2%	16%
ათი,ასი, ათასი	8%	8%

აღსანიშნავია სხვადასხვა რიცხვითი სახელების გამოყენების სიხშირე, რომლებიც რამდენიმე ერთეულით გამოიკვეთა: 12,40,25,77,30,80,77,100,1000,2000. Через восемьдесят могил хватил один бли . Господь одним хлебом напитал тысячи. В семь лет перебедровали семьдесят семь бед. Сорок лет – бабий век. Двадцать пять лет – солдатский век. Баба с печи летит, семьдесят семь дум передумает . Смех тридцать лет у ворот стоит, а своё возьмёт. Кто взял, на том один грех, кто потерял, на том - сто; тормეტი ულვამ-კოკორი მე მოვკალ ქალმა იამა, განა თავს რამე შევმატე, ცოტა რამ გულზე მიამა. ათასი ჭირიო და ორიათასი წამალიო. მამალმა თქვა, მე ბარე ახი ცოლი მყავს, მაგრამ ჩემი ბრძანების მორჩილნი არ არიანო. მომპარავმა ერთი ცოდვა ქნა, და დამკარგავმა - ათასიო. ყრუთათვის ახჯერ არ რეკავენ. ახ კაცს ერთი ცხვარი უხაროდაო .

რუსულში, აკადემიური გრამატიკის მიხედვით, განუსაზღვრელი ერთეულის რიცხვებს მიეკუთვნება სიტყვები, немало, много, немного, აგრეთვე ე.წ. ნაცვალსახელური რიცხვითი სახელი (*местоименные числительные*) несколько, сколько, сколько-нибудь, сколько-то, столько. თუმცა, ლ. ბულანინის აზრით, ისინი „რაოდენობრივი ზმნიზედება“ (*количественные наречия*) (Буланин, 1976: 83). ლექსემას «много» ორი სხვადასხვა

მორფოლოგიური როლი გააჩნია წინადადებაში. ყოველი ვარიანტი დამოკიდებულია იმაზე, თუ რომელ სიტყვათშეთანხმების შემადგენლობაში ან წინადადების წევრთანაა გამოყენებული. პირველ შემთხვევაში: არსებით სახელთან წყვილში – რიცხვითი სახელის ფუნქციას ასრულებს (მსგავსი შემთხვევა რამდენიმე ერთეულით განისაზღვრა), მაგალითები: Много званных, да мало избранных. Много трухи, да мало сена. Много дыму, да мало пыли. От свиньи визгу много, а шерсти нет. Кадык невелик, а рёву много. И много за морем грибов, да не по нашему кузову; ხოლო მეორე შემთხვევაში იგი სინტაქსურად ზნმნიზედაა. მაგალითად: Много знать – скоро состаришься. Много знать –мало спать. Кто много лежит, у того и бок болит. Рано встала, да мало напряла. Уроди бог много, а не посеяно ничего. აღსანიშნავია ქართულში „გაურკვეველი შინაარსის“ რიცხვით სახელები: ბევრი, მრავალი, ცოტა, ურიცხვი, უთვალავი, უამრავი... „ბევრი“ ძველ ქართულში გარკვეული რიცხვითი სახელი იყო და უდრიდა ათი ათასს” (ყ. ფეიქრიშვილი, 2010: 80). „ბევრი-ცოტა - მათი მნიშვნელობა ციფრებით არ გადმოიცემა გაურკვეველი შინაარსის რიცხვითი სახელებია“ (ა.არაბული, 2011:156). მაგალითად: ბევრი გამზრდელის ხელში ყმაწვილი დაიჩაგრავ. ბევრი ყოყმანი კაცს წაახდენსო. ბევრი ცემით რკინაც კი გალღვებაო. ბევრი ხელის ჭირიმე და ერთი პირისაო. ბევრის მცოდნე ბევრჯელ შეცდებაო. ბევრის მოუბარი ბევრ ტყუილს იტყვისო. ბევრის მდომს, ცოტაც დაეკარგებაო. ბევრმა ჩურჩულ-კურკურმა ქვეყანა ამოაგდოო. ბევრ ვაჟკაცსა მკვებარს, ბევრი ქალი სჯობს თმისაო. ბევრსაც შენახვა უნდა და ერთსაცაო. ბევრი ბუზი ბზუოდაო, ფუტკართან ყველა ტყუოდაო. ამ კატეგორიის ანდაზები, საკვლევი წყაროების მიხედვით, ორივე ენაში მცირე რაოდენობით მოიძებნება. მაგალითში - ბევრი ვეცადე შენთავისა, ძლივს გავაკეთე ჩემთვისაო, „ბევრი“ ზმნიზედის ფუნქციას ასრულებს.

რუსული გრამატიკის მიხედვით, ეგრეთ წოდებული ნაცვალსახელური რიცხვითი სახელებია столько-столько (*местоимение-числительное*). მაგალითები ანდაზებში: Столько долгу, сколько волос на голове. Сколько ни заниматься, а не миновать своим обзаводиться. Сколько не занимать, а быть платить. Сколько не куковать, а к зиме отлетать. Сколько с быком не биться, а молока от него не добиться. სიტყვა „რამდენი-ამდენი“ — ქართულ ანდაზებში: რამდენი ვირიც ვიყიდე, ყველა უხეირო გამომადგაო. რამდენის ჭიშკარი ხშირად გაიღება, იმდენი ოჯახის ჯანმრთელობააო. ამდენ ქუხილს, რაღა მოჰყვებაო. ამდენი მგელთა ყმული უამბოდ არ ჩაივლისო. როგორც ვხედავთ, ნაცვალსახელს მოცემულ კონტექსტში, სემანტიკურად შეუძლია შეითავსოს რიცხვითი სახელის ფუნქცია. ამ კატეგორიის ანდაზებს ორივე ენაში მცირე რაოდენობით ვხვდებით.

რუსულში გამოირჩევა კრებითი სახელები, რომლებიც აღნიშნავენ მრავალი საგნის ერთობლიობას: двое, трое, четверо, пятеро, шестеро, семеро, восьмеро, девятеро, десятеро. მაგალითად: Двое в поле воюют, а один и дома горюет. Двое дерутся, третий не суйся. Семеро одного не ждут. Семеро одну соломинку поднимают. Семеро лежат в куче, а один всех растаскает. Семеро стоят да слушают, семеро едят да кушают. У кобылки семеро жеребят, а хомут свой. В гору-то семеро тащат, а с горы и один столкнёт. Семеры чулки, да все паголенки. მათგან ანდაზაში აქტიურია двое და семеро. დანარჩენი კრებითი სახელების მოძიება ანდაზებში არ

იქნა შესაძლებელი. რუსულში კრებითებს მიეკუთვნება აგრეთვე *ინე, ინა* . რუსულში - *ინა/ინე*, აღნიშნავენ ორი ადამიანის ერთობლიობას და ლ.ბულანინის მიხედვით, ნაცვალსახელური ბუნებით გამოირჩევიან (*местоименная природа*) (Буланин ,1978:83). *Оба два, да не в одном донра*. მხოლოდ ერთი მაგალითი მოიძებნა.

როგორც ცნობილია, ქართულ ენაში კრებითი სახელები არ გვაქვს. მათ შეესიტყვება რაოდენობით რიცხვით სახელებს დამატებული ნაწილაკი -*ვე*; ორივე, სამივე... ქართულში რიცხვით სახელს შეიძლება დაერთოს ნაწილაკები: ც(ცა), და, ვე, (ოდე- ნაწილაკიანს მრავლობითი რიცხვი არ აქვს: ორსავე, ორისთვისვე, ორითვე. მაგალითად: გაცივება და გაცხელება ორივე ერთიაო. გულმა გულს უთხრა და ენამ ორივე გასცა. თეთრი ძაღლი, შავი ძაღლი, ორივე ერთიაო. ხელი ხელს ბანს, ორივე პირსაო. კარგ ცხენსა და ლამაზ ცოლსა, ორთავ მტერი ჰყავს.(- თავ - ძვ.)

დასკვნის სახით: ცნობილია, რომ რაოდენობრივ-სტატისტიკური ოპერაციების როლი ლინგვისტური კვლევის მეთოდოლოგიაში მნიშვნელოვანია და იგი საინტერესო დასკვნების გამოტანის საშუალებას იძლევა. შეპირისპირების ობიექტი შეიძლება იყოს ენის ნებისმიერი ერთეული, დაწყებული ფონემიდან, დამთავრებული წინადადებით.

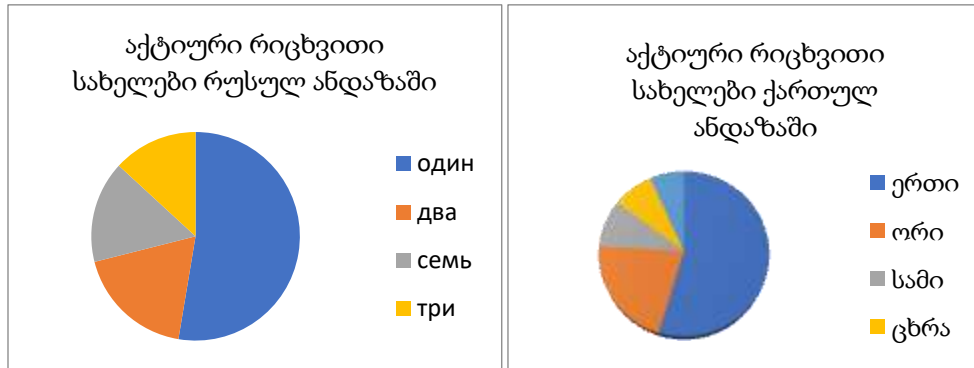
ჩვენი სტატისტიკური კვლევის შედეგად შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ რიცხვითი სახელების რაოდენობრივი, რიგობითი, წილობითი სახელებიდან რუსულ და ქართულ ანდაზებში შეინიშნება ზოგიერთი მათგანის უფრო აქტიური გამოყენება, რაც ზემოთ მოცემულ ცხრილშია ნაჩვენები. მაგალითად: ქართულ ანდაზაში ისევე როგორც რუსულში, პასიურია ეგრეთ წოდებული „გაურკვეველი მნიშვნელობის“ რიცხვითი სახელები: *немало, много, немного, ურიცხვი, უთვალავი, უამრავი, რთული* , შედგენილი რაოდენობითი რიცხვითი სახელები: *რამდენი - ამდენი* (მცირე რაოდენობით).

წილობითი რიცხვითი სახელია „ნახევარი“, რომელიც გამოიყენება მეორედის ნაცვლად (ქ.ფეიქრიშვილი, 2010:84). მხოლოდ ერთი მაგალითის მოძიება გახდა შესაძლებელი: მოწადინება ნახევარი საქმის ტოლიაო.

რუსულ ანდაზაში პასიურია: *რთული, შედგენილი რაოდენობითი რიცხვითი სახელები* თვლადი (счётное числительное): «единичный», «двоичный», «шестнадцатеричный» „მულტიპლიკატორული“ რიცხვითი სახელებით: *одиночный, двойной, тройной, четырёхкратный* და ა.შ. რაოდენობითი რიცხვითი სახელი «полтора», დისტრიბუტურული რიცხვითი სახელები (дистрибутивное распределительное числительное) (АГ,1980: 581)., по одному, по двое, по тро. (ერთეული მაგალითი: У него рожа по шестую пуговицу вытянулась. Пойдём вместе, найдём двести, разделим по сту.) აქვე აღვნიშნავთ, რომ რიცხვითი სახელის მოცემული ფორმა «сту» განპირობებულია ძველი რუსული სალაპარაკო ენით. არ მოიძებნა რუსული და ქართული ანდაზები წილადი რიცხვითი სახელებით: ერთი მეორედი, три пятых, шесть сотых და ა.შ.

აქტიური რიცხვითი სახელების მაჩვენებელი რუსულ და ქართულ ანდაზებში ავსახეთ გრაფიკულად. მაღალზნობრივი ჟანრი — ანდაზა, მიგვითითებს სიკეთისკენ, სიყვარულისკენ, განკიცხავს სიცრუეს, სიბოროტეს, სიზარმაცეს და რიცხვითი სახელების

გამოყენებით, სემანტიკური თვალსაზრისით, ხაზს უსვამს მისთვის დამახასიათებელ დიდაქტიკურ, აქსეოლოგიურ, თუ სენტენციურ კონოტაციას.

ამრიგად, დავასკვნით, რომ რადგანაც კვლევა ეყრდნობა რაოდენობრივ და აღწერით მეთოდებს, მიღებული შედეგები შესაპირისპირებელ რუსულ და ქართულენოვან პარემიებში, საინტერესო ტიპოლოგიურ და უნივერსალურ სურათს გვიჩვენებს.

ლიტერატურა:

1. Аванесов, Р.И., Сидоров В.Н.(1945) Очерк грамматики русского литературного языка. Часть I .изд.М.
2. Буланин ,Л.Л. (1976) Трудные вопросы морфологии. Изд.: «Просвещение»; М.
3. Виноградов, В.В. (1972) «Русский язык» изд. 2 М. «Высшая школа» М.
4. Даль В. (1984); «Пословицы русского народа» (в двух томах) изд. «Художественная литература» М.
5. Шведова, Н.Ю. (1980) Русская грамматика. Т.1 , Изд. «Наука»;
- 6 .არაბული ა. (2011) (გოგოლაშვილი გ. საერთო რედ.) თანამედროვე ქართული ენის მორფოლოგია. თსუ. 1 ნაწილი, თბილისი.
7. კანდელაკი ა.(1959); „ქართული ანდაზები“, გამომც. „საბჭოთა მწერალი“. თბილისი.
8. ნაკაშიძე ნ. (1953); ქართული ანდაზების კრებული „რუსულ – ქართული ანდაზები და თქმები“, გამომც. თბილისი.
9. სონდულაშვილი ჯ, (1949); ანდაზების კრებული, „ქართული ანდაზები და გამოცანები“, გამომც. „არმაზი“. თბილისი.
10. შანიძე, ა. (1978) ქართული ენის გრამატიკის საფუძვლები. ტ.1, თსუ გამომცემლობა. თბილისი.
11. ფეიქრიშვილი, ჟ. (2010) ქართული ენის მორფოლოგია. მეოთხე გამოცემა. ქუთაისი.

Manana Gambashidze
Telavi State University, Georgia

Typological Relations of Expression of Number in Russian and Georgian Proverbs

Abstract

The proverb is an inexhaustible treasure for linguistic research. Proverb - an expression of folk wisdom, a unique example of folk art, is an interesting material for typological research as grammatically complete sentence. Therefore, we aim to discuss numerical names in proverbs, in terms of productivity. The numerical name, in general, carries a sacral load in the tales of all people. Russian fairy-tales: "Четыре желания"; "Семь подземных королей"; "Два Ивана"; Georgian - Aspurtsela, Foreign Tales: The Adventures of Four Brothers, Snow White and the Seven Dwarfs, Three Oranges, Ali Baba and Forty thieves, etc. For the study we relied on descriptive methods of statistical analysis; Numerical nouns are generally part of a peculiar expression, so much so that the affiliation of a word with numerical nouns is considered by linguists to be a formality based on semantics rather than grammar. The study confirmed that in Russian and Georgian proverbs some of them are more actively used from numerical and ordinal numbers. If the differences of opinion between linguists about the numerical name had not been reflected in the results of our research, we would have relied mainly on definitions of academic grammar in both languages. As a result of our research we can conclude that from the quantitative, ordinal names of numerical names in Russian and Georgian proverbs some typological peculiarities are observed.